

## Містичні оповідання

### ТРИВОЖНІ ВИДІННЯ

**Щ**е залишилося купити доріжки на підлогу до світлиці, щоб пасували до килима і нових гардин, та й можна вже новосілля справляти. Восени темніє скоро, тож Катерина перед тим, як поратися по господарству, поки ще видно надворі, зайшла до кімнати поміряти її довжину від порога до вікна. Хотіла записати, скільки точно треба тієї доріжки, бо завтра збиралася зі своїм Михайлом їхати до міста. Навіщо платити гроші за зайві сантиметри, та й погано буде, коли кілька сантиметрів бракуватиме. Чоловік увесь день порався під машиною, бо недавно налетів за селом на якийсь корч і відірвав трубу для викиду газів. Без неї в машині — ніби в реактивному літаку летиш, тому Михайло, щоби сусіди не глузували з нього, ставив трубу на місце.

Михайло вважав себе добрим господарем і любив, щоб у нього все було до ладу. Незважаючи на складнощі теперішнього часу, не знаходив виправдання безгосподарності. Все залежить від людини, любить вона порядок, чи їй краще жити там, де панує безлад. Коли чоловіки збиралися біля церкви погомоніти, обговорити події в державі, то майже кожна розмова закінчувалась одними й тими словами: «Якби країною правили такі люди, як наш Михайло, то злиднів ніколи не було б». Чим частіше чоловік чув похвалу, тим старанніше ставився до роботи, іноді більше на публіку, ніж за потребою. Ремонтував машину, щоб сусіди не думали, ніби і йому вже все набридло. Всі щось роблять, а результатів своєї праці не бачать.

Відколи розвалився колгосп і в селі занепало господарство, люди почали дуже швидко обростати злиднями, і цьому, здавалося, не видно кінця.

...Катерина поміряла рулеткою підлогу, на яку збиралася купувати покриття, потім стала біля порога обличчям до образів і подумала, що на Покрову можна й виходити робити. Обвела очима стіни, на яких вже висіли нові рушники, потім її погляд упав на середину кімнати. Те, що побачила, налякало настільки, що відразу охопив жах. Хотіла мершій вийти, але ноги не слухались, і не могла зрушити з місця. Скільки простояла біля порога, не пам'ятає, бо вже стемніло, і Михайло з кухні голосно запитував, чому це вона в холодній кімнаті так довго сидить. Він ще мав деяку роботу надворі й не хотів роззуватися, тому кликав дружину на пораду. Катерина поступово оговталася, ще раз обвела поглядом кімнату, але нічого більше не побачила і повільно вийшла до чоловіка.

— Що з тобою сталося? — стривожився Михайло, глянувши на зблідлу дружину. — Та на тобі лица нема! Ти не захворіла?

— Щось серце прихопило... — злукавила Катерина. — Може, не поїдемо завтра до міста? Ті доріжки ще зачекають...

— Ми ж обіцяли Оксанці, що завтра привеземо харчів, бо вона не зможе приїхати, — ніби виправдовувався чоловік. — Якщо ти прихворіла, то я сам відвезу, тільки сумку налаштуй.

— Я приготую, але вранці ще подивимось, як почуватимусь, і тоді вирішимо.

Михайло вийшов закінчувати ту вічну роботу, забувши, про що мав радитись, а Катерина зайшла до літньої кухні. На стільці сиділа старенька мати і лушила квасолу.

— Ходіть, мамо, до хати! — попросила Катерина таким тоном, що старенька, стрепенувшись, здивовано глянула. — Все, що ми робимо, нікому не потрібне!

— Як це не потрібне? — встаючи зі стільця й обтрушуючи фартуха, відповіла мати. — Всі ми стараємося для нашої найдорожчої та єдиної Оксанки, щоб їй легше жилося.

Катерина хотіла спочатку розповісти мамі про видіння, але потім подумала, що не варто тривожити її, нехай хоч вона спокійно спить, а не переймається тривогами дочки. Може, вона сьогодні притомилась, і були якісь галюцинації, тож чи потрібно родині про все знати? Скажуть, що розум втратила, бо тепер він у багатьох не тримається голови, особливо в тих, хто за кордоном на заробітках побував. Катерина також там була, але більше двох років не витримала. Донька потребувала уваги, старенька мати хворіла, та й не хотіла, щоби чоловік без жінки розбежився.

Якась невидима сила захопила Настасію в обійми. Перед очима пливла люстра. Тіло враз заніміло, земля розступилась, і чорна прірва поглинула матір...

*Зима 2008 року*

## НЕВДАЛА РИБОЛОВЛЯ

Весна цього року настала несподівано, хоча всі очікували її з нетерпінням. Раптово потепліло, і в селі вся весняна робота назріла одночасно. Зазеленіла трава, ваблячи людське око до землі, що вже прокинулася. Вона ніби нагадувала про те, що вже потребує дбайливих рук і уваги. Лагідне сонечко припікало й підганяло людей до роботи, щоб поспішали засіяти та обсадити землю, бо витягне з неї всю вологу. Селянин добре знає: якщо вчасно не посадиш, то не буде чого збирати восени.

Дід Іван ніколи не був у числі останніх господарів, і тепер, допомагаючи своїй Василині поливати капусту, невдоволено примовляв:

— Чи твоїй роботі буде коли кінець? Я вже за риболовлею скучив, а ти все наряди видаєш...

— А тебе ніхто не тримає вдома, зроби що треба та й можеш іти, — відповіла дружина, бо й так дивувалася, що він не ходить біля річки з вудкою.

— Поки я твої розпорядження виконаю, то вже нічого не хочу...

— Колись ти мені цього не говорив і рибалити ходив, коли хотів, а тепер тебе відпускати треба, ніби малу дитину, — нагадала Василина, збираючи порожні відра з-під води.

— Коли ще сусід Микола жив, то нам було цікаво рибалити вдвох, біля води ми відпочивали від жінок та від праці. А тепер сяду сам біля річки, і лише сумні думки налягають, одна одної не ліпша. Рибальський сезон відкривати треба неодмінно, бо вже й охота свіжою рибкою поласувати, — розмірковував старий уголос.

Увесь вечір лаштував дід Іван вудочки, ніби збирався за тридев'ять земель, хоча річка протікала поруч із городом. Колись вона була набагато ширшою, впритул підступала під людські наділи, але з часом річка зміліла й залишила за собою тільки берег, пересичений водою, на якому росла лише осока. Сіно з такої трави худоба їла неохоче, тому його домішували до іншого, смачнішого та поживнішого. Осокою застеляли

долівки на Зелені свята, і лише тоді на неї був найбільший попит. Діда Івана на свята особливо шанували сусідки-вдови, яких було на цій вулиці чимало. Напередодні він косив осоку з татарським зіллям і роздавав, примовляючи:

— Якби ваші чоловіки були живі, то самі накосили б вам травички. Коли вже так сталося, що їх нема, то я прислужуся вам і цигаркою подимлю трохи, щоби пригадали, як пахне чоловіком.

Удовиці сміялись, але від трави не відмовлялися, та й із дідом було цікаво пожартувати.

Більшість мешканців вулиці любила збиратися біля хати діда Івана, бо мав веселу вдачу і його вважали великим до-тепником. Щодо всіх подій у нього була своя думка, та ще й із особливим коментарем. Отой коментар найбільше і збирав сусідів, бо це була нагода посміятися і відволіктися від повсякденних турбот. Дід Іван пройшов усю війну, мав кілька поранень і контузій. Закінчилася вона для нього в шпиталі, де лікувався після чергового поранення. Хоча воював рядовим солдатом, але краще за нього в селі ніхто не вмів розповісти про бойові пригоди. Його щороку запрошували на 9 Травня до школи, кожного разу просили розповідати щось нове. Він охоче погоджувався і розповідав різні бойові бувальщини: свої, чужі та які вичитав у книжках, бо де ж їх можна було набрати стільки, та ще й нових. Відчуваючи до себе увагу людей, тишився тим, що в житті не доводилося робити нічого поганого, за що колись треба було би соромитися.

Коли Україна стала самостійною державою, а дід позбувся своїх кровних заощаджень, то в його душі ніби щось перекинулося. Забрали в нього країну, за яку він воював і чим пишався, а найприкріше, що втратив упевненість у завтрашньому дні. Дід Іван начитувався газет, що були ще доступні для нього, все критикував і до всього ставитися з підозрою. До школи перед Днем перемоги відмовився ходити, бо тієї країни, за яку він воював, уже нема, а нова лише останні гроші у нього відняла. Дуже погіршилося життя, і рибу тепер доводилося ловити не тільки заради задоволення, а й для того, щоб поповнити свій харчовий раціон.

Після трудового дня сусіди збиралися біля чиїхось воріт і обговорювали події: у світі, в державі, а особливо місцеві. Колгосп розвалився чи не найпершим у районі, й селяни тепер нікого не цікавлять. У селі збереглося ще кілька зарибне-

**Михайло.** Ми, українці, народ дуже терплячий і дозволяємо сідати на голову всіляким зайдам. Країна велика — всіх не перевіриш.

**Роман.** Тому й наголошую, що не можна залишатися осторонь того, що відбувається у політичному житті країни.

**Михайло.** Тату, тату... Поки українці чубляться між собою, зайти за той час привласнюють народне добро, і скоро ми не матимемо права ні до річки вийти, ні корови на пасовище вигнати.

**Леся.** Українським очільникам завжди ще однієї булави бракувало...

**Михайло.** Навіть не в булаві справа...

**Роман.** А в чому ж?

**Михайло.** Поки кожен житель не усвідомить, що він є українцем, ми ніколи не станемо вільною нацією. Поки наші керівники захищатимуть інтереси інших держав, а не своєї країни, на нашу думку ніхто не зважатиме.

**Роман.** Сила комуністичної машини була насамперед в її пропаганді. І якщо ми не будемо пропагувати націоналістичні ідеї, то свідомістю людей володітиме тільки почуття наживи за будь-яку ціну. В сорокові роки якусь вигоду навіть у думках не припускали, а зараз можна здати національні інтереси на угоду невеличкій групі бізнесменів, яким навіть їхні мільярдні статки здаються замалими.

**Михайло.** Ті, що приймають рішення, — задарма нічого не роблять. У кожного свій меркантильний інтерес... А покірний народ уже вкотре проковтує гірку пілюлю і мовчить...

**Леся.** Бо теперішня молодь — беззуба. Їй легше виїхати до іншої країни, ніж поборотися за свої права на прадідівській землі. Ви, молоді, маєте перебрати естафету від старшого покоління й нести націоналістичні ідеї в маси. Бо не має значення, під чийм чоботом знедолений народ, головний наш ворог — той, хто не дає вільно розвиватись українській мові, нашій культурі, традиціям. А ми у власному домі дозволяємо хазяйнувати всім, тільки не українцям.

**Роман.** У мене серце крається від того, що я півстоліття прожив у підпіллі, а за життя так і не побачив справді вільної України... Виходить, що змарнував своє життя.

**Михайло.** Ну що ви, тату... Ми не вважаємо, що боротьба вояків УПА була марною. Вона посіяла добрі зерна у душі не одного покоління людей, і вони обов'язково колись проростуть. Але такого пристрасного націоналіста, яким був Степан Бандера, нам ще довго доведеться чекати... Горів сам і запаливав ідеєю інших.

*Звучить пісня:*

Не спи моя рідна земля,  
Прокинься, моя Україно!  
Відкрий свої очі у світлі далеких зірок,  
Де дивляться з темних небес  
Загиблі поети й герої.  
Всі ті, що поклали життя  
За майбутнє твоє...

*Завіса.*

## ЗМІСТ

<b>Містичні оповідання</b> . . . . .	3
Тривожні видіння . . . . .	3
Зачаровані ключі . . . . .	12
Кара за гордість . . . . .	15
Відгомін минулого . . . . .	22
Збіг обставин чи покарання? . . . . .	24
<b>Заробітччанські оповідання</b> . . . . .	28
Новини з Португалії . . . . .	28
Привіт із Канади . . . . .	37
Усміхнися, доле! . . . . .	42
Роздвоєне життя . . . . .	52
Доброзичливі родичі . . . . .	58
Донька чи син? . . . . .	64
Пошуки примарного щастя . . . . .	70
Хто шукає, той знайде... . . . . .	82
Гендель . . . . .	88
Батькова стежина . . . . .	92
Мрії збуваються... . . . . .	96
<b>Соціально-побутові оповідання</b> . . . . .	100
Душогуби . . . . .	100
Історія перша . . . . .	100
Історія друга . . . . .	105
Історія третя . . . . .	124
Сповідь грішника . . . . .	130

Прикра старість . . . . .	140
Втеча . . . . .	147
Куди йдемо? . . . . .	153
Фарисеї . . . . .	158
Мобіллка . . . . .	161
Щире побажання . . . . .	163
Нічний дзвінок . . . . .	165
Помирила... . . . .	168
Невдала риболовля . . . . .	177
Трагедія сімейного життя . . . . .	187
Останній політ . . . . .	198
Дбайлива матуся . . . . .	202
Соціальна допомога . . . . .	218
Сум. . . . .	224
«Ех, дороги...» . . . . .	228
Пізні яблука . . . . .	233
Іспанська порцеляна . . . . .	235
Не родися красивою... . . . .	239
<b>Шлюб у підпіллі (п'єса) . . . . .</b>	<b>245</b>